

Čitateľská gramotnosť ako základná zručnosť

Lucia Hrebeňárová
Antónia Bugárová a tím lektoriek SJ

Ústav celoživotného vzdelávania UNIZA

21.9.2026

Festival zručností

ŽILINSKÁ UNIVERZITA V ŽILINE
Ústav celoživotného
vzdelávania

OBSAH PREZENTÁCIE

Ústav celoživotného vzdelávania UNIZA

Rámec činností vo väzbe na základné zručnosti

Čitateľská gramotnosť ako základná zručnosť
v univerzitnom prostredí – teoretické východiská
a praktické skúsenosti v univerzitnom prostredí

Sekcia cudzích jazykov (2015)

VŠ výučba ESP a LSP

Tím pre ESP pre FRI, FPEDaS, FEIT a SjF, FBI a SvF
LSP word bank (UNICert), JoLabs, Academic foreign language

Tím pre výučbu slovenského jazyka ako cudzieho jazyka
SJ ako odobný cudzí jazyk
SJ pre Erasmus+

Sekcia ďalšieho vzdelávania (1997)

Vzdelávanie dospelých

Univerzita tretieho veku

Autorizované centrum pre Cambridge English jazykové skúšky
Zertifikat – Deutsch
Ročné, polročné a letné kurzy SJ

Sekcia odborných programov
Vzdelávanie VŠ učiteľov v inžinierskej pedagogike
Doplňujúce pedagogické štúdium

Materská škola UNIZA (2024)

Rok 2025
v číslach

26
zamestnancov a
zamestnankýň

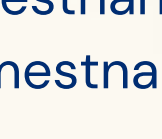

Sekcia cudzích jazykov
VŠ výučba ESP a LSP

ESP: 5 631 študentov a študentiek

SJ ako odborný cudzí jazyk: 393 študentov (993 od roku 2020)
SJ pre Erasmus+: 56 (569 od roku 2015)

9
zamestnancov a
zamestnankýň

Sekcia ďalšieho vzdelávania
Vzdelávanie dospelých

U3V: 911 študentov 45+, 20 dobrovoľníkov vo vzdelávaní

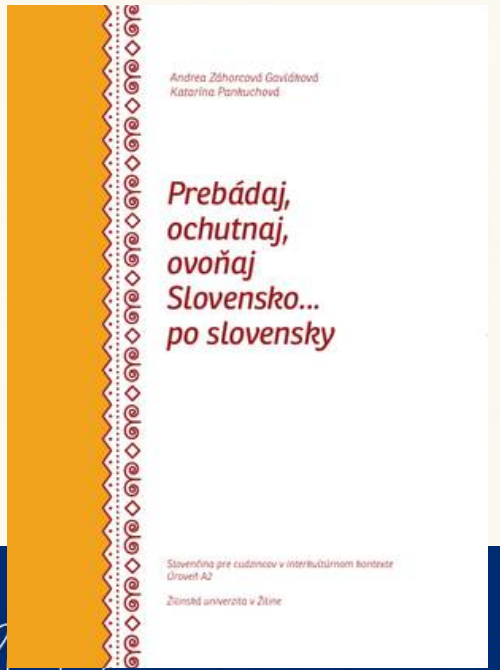
Jazykové kurzy: 30 pre 339 účastníkov
Kurzy SJ: 15 (61 od roku 2019) pre 298 účastníkov (1056 účast.)
Cambridge a Goethe jazykových skúšok: 56
Účastníci jazykových skúšok Cambridge, Goethe: 535
Skúšky zo slovenského jazyka: 31
Účastníci jazykového testovania: 872 (1 970 od roku 2022)

Interkultúrne tréningy: 91 VŠ učiteľov
Inžinierska pedagogika: 25 VŠ a PhD. študentov
DPŠ: 150 účastníkov

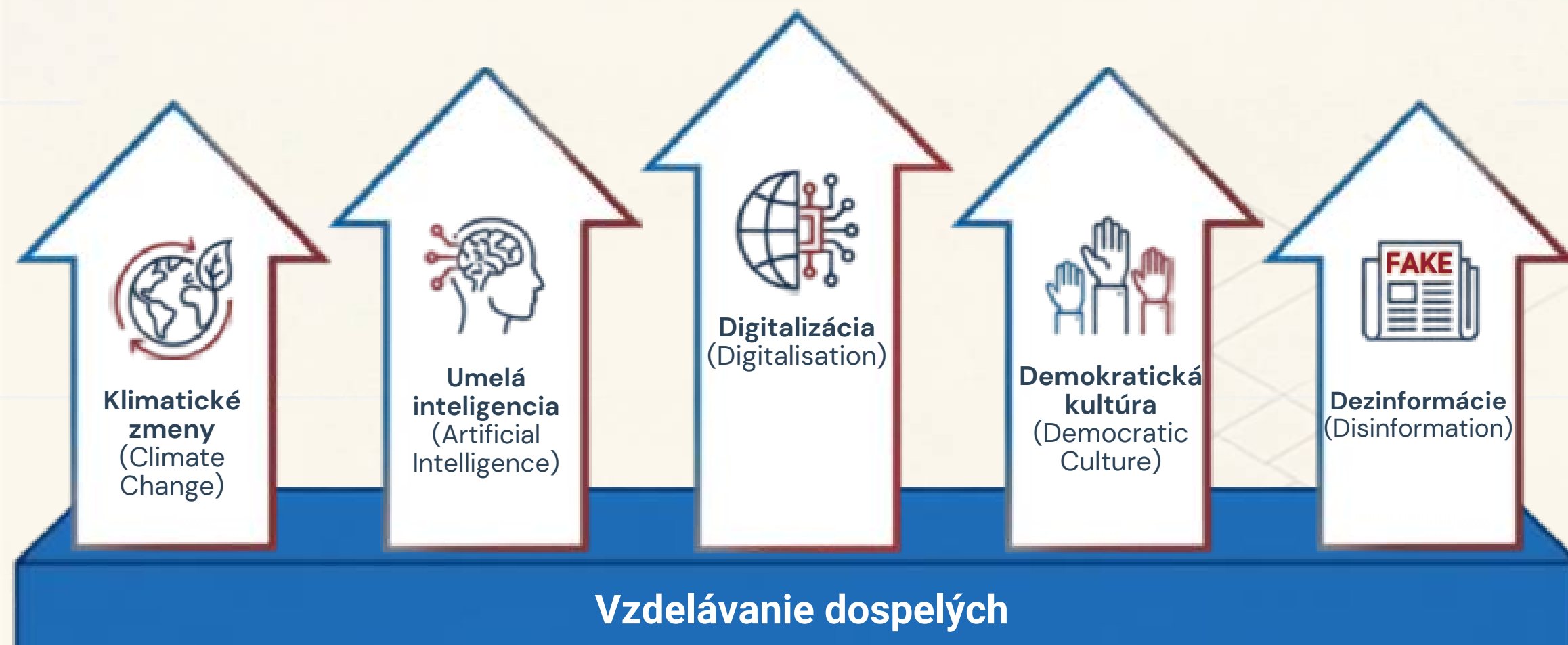
Materská škola UNIZA (18 detí 4+)

4 zamestnankyne

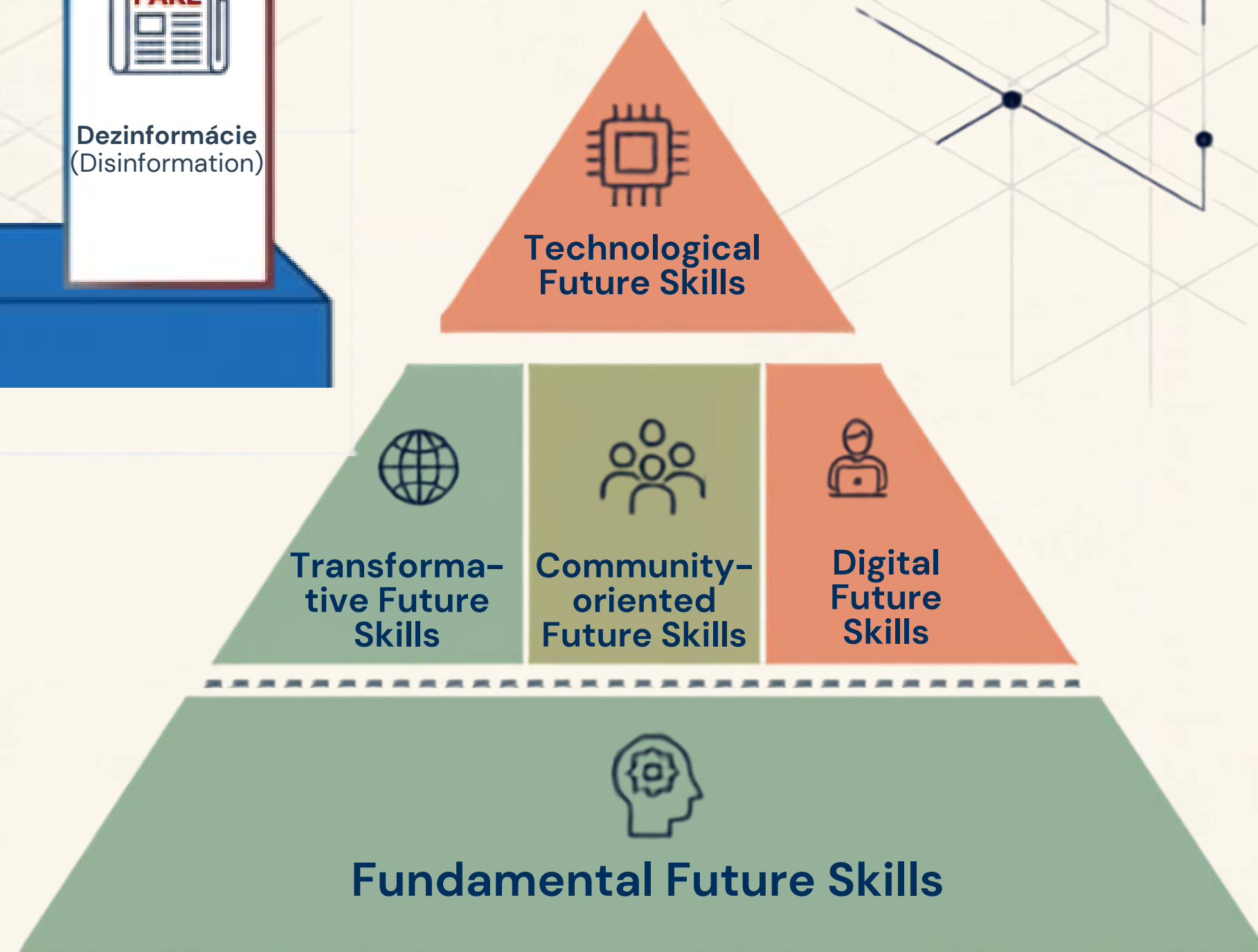

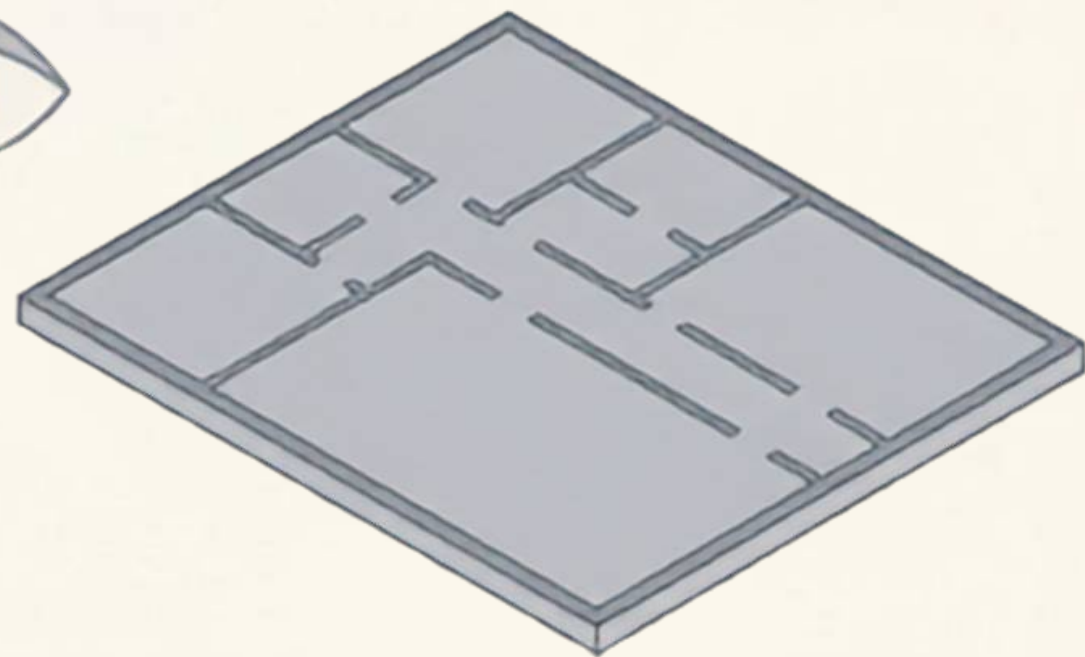
Megatrendy do roku 2030

Mediálna gramotnosť	Finančná gramotnosť
Občianske zručnosti	Zdravotná gramotnosť
Odolnosť	Matematická gramot.
Sociálne zručnosti	Environmen. zručnosti
Čitateľská gramotnosť	Digitálna gramotnosť

Čo znamená vedieť čítať na univerzite?

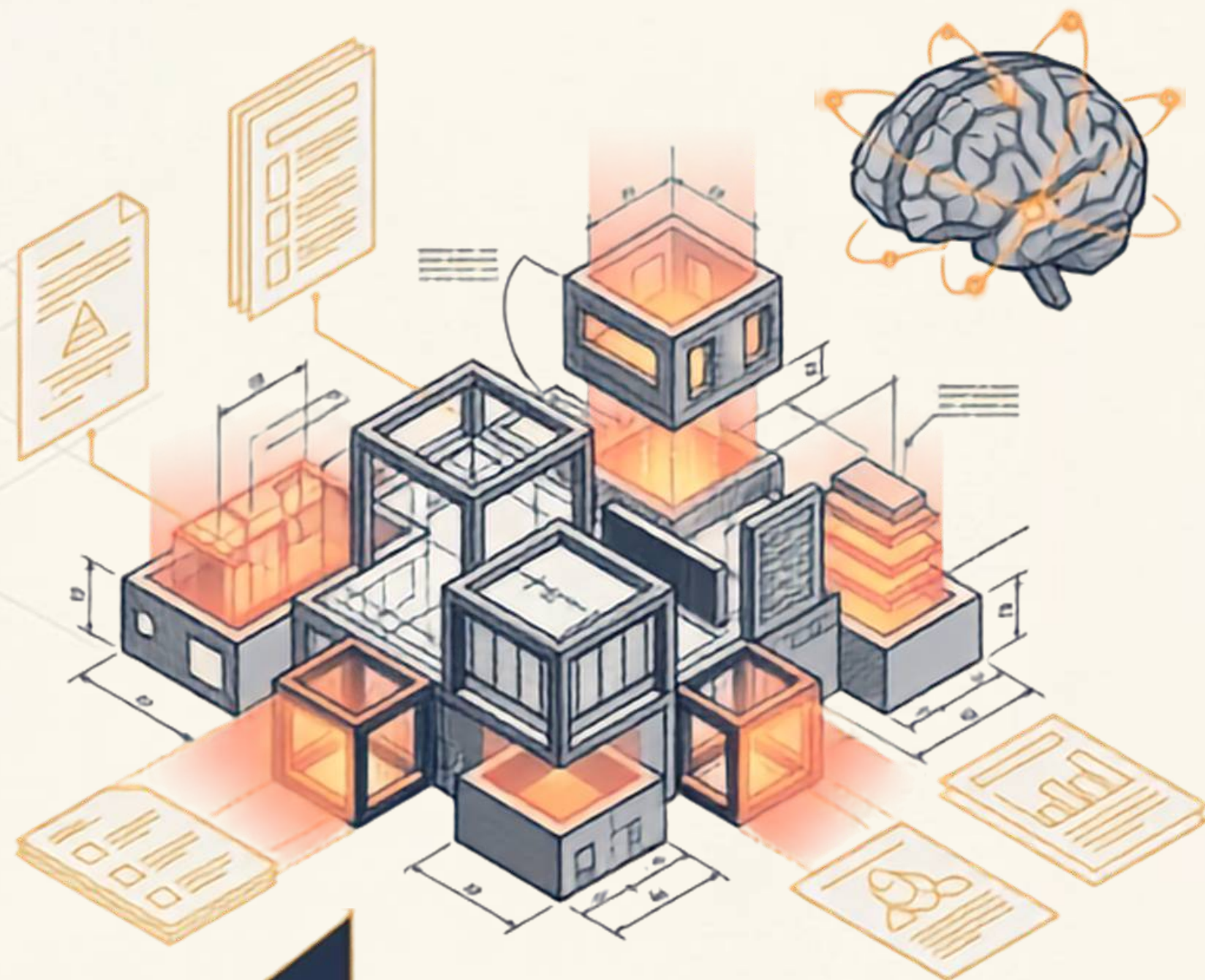

Študent text prečíta bez problémov. Ale...

Nedokáže určiť hlavnú myšlienku.

Nevie vysvetliť pojem.

Nedokáže informáciu použiť.

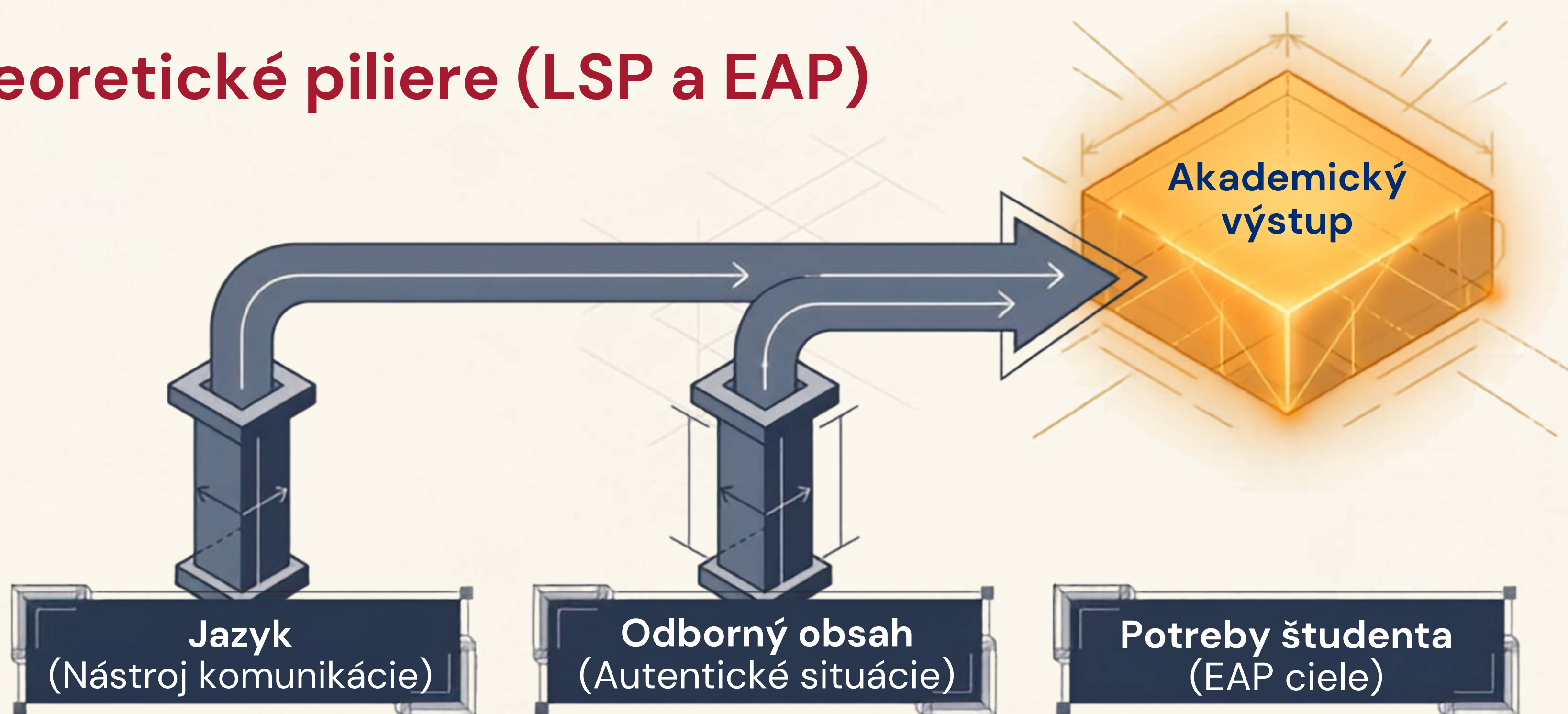

Toto nie je funkčná gramotnosť.
Porozumenie je len začiatok.
**Čítanie je schopnosť informácie
vyhľadať, kriticky posúdiť a pretvoriť na
vlastný akademický výstup.**

Zmena paradigmy: Od konzumácie k transformácii

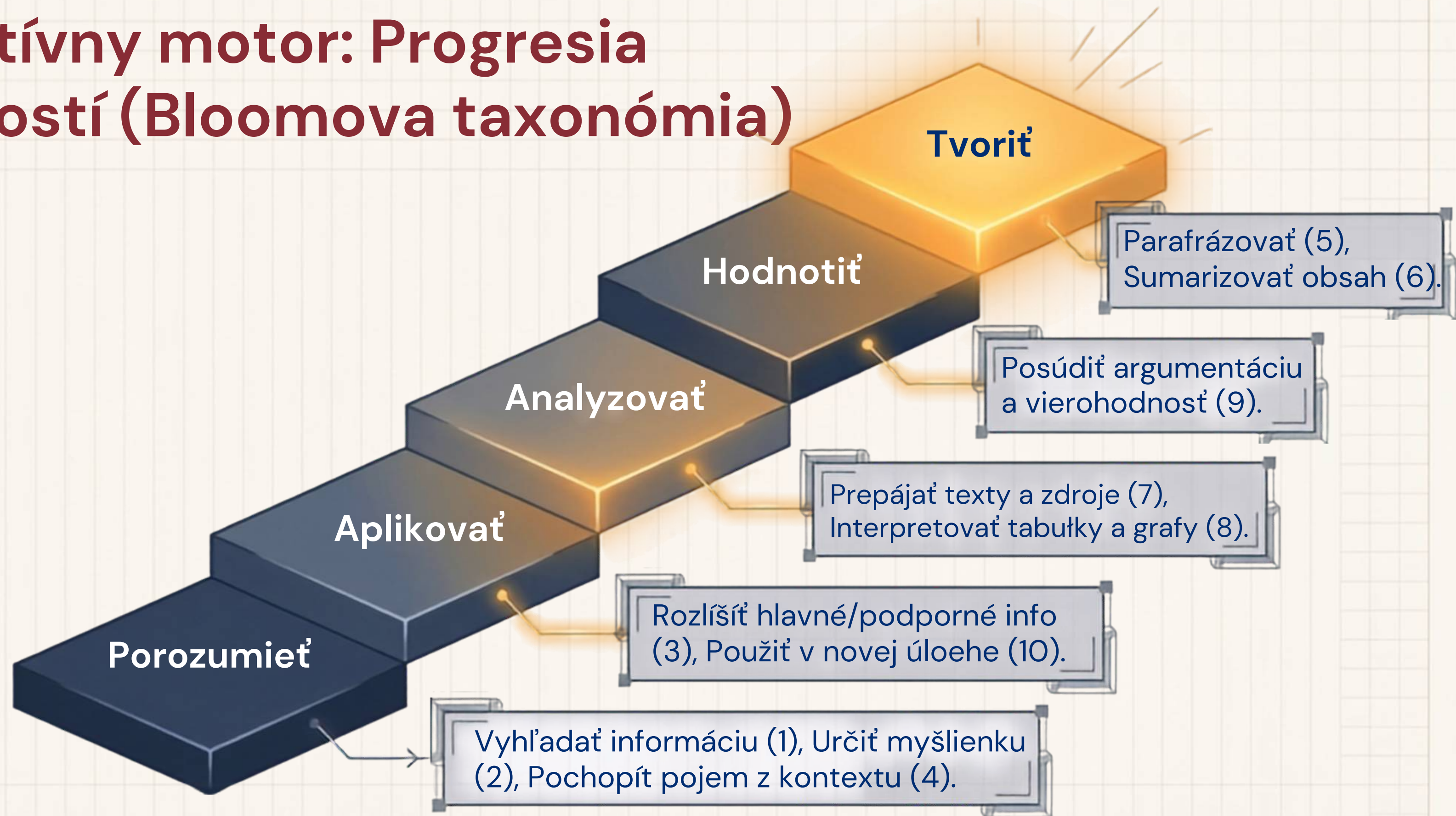
Bežné čítanie	Akademické čítanie
Získanie informácie	Hodnotenie relevantnosti a vierohodnosti
Pochopenie významu slov	Práca s odbornou terminológiou
Reprodukcia obsahu	Interpretácia, parafrázovanie a sumarizácia
Využitie jedného textu	Prepájanie informácií z viacerých zdrojov

Teoretické piliere (LSP a EAP)

Jazyk na špecifické účely (LSP) nevníma jazyk iba ako predmet učenia, ale ako nástroj sprostredkovania obsahu. Čítanie nie je izolovaný cieľ – je to **východisko pre argumentáciu a tvorbu vlastného odborného výstupu.**

Kognitívny motor: Progresia zručností (Bloomova taxonómia)

Úloha 17: Diskutujte so spolužiakom o týchto otázkach v súvislosti s uvedeným grafom.

1. Ako sa podľa Vás mohla zmeniť situácia vo firme po roku 2021?
2. Ktoré faktory mohli ovplyvniť pokles počtu zamestnancov?
3. Myslíte si, že rast počtu zákaziek môže byť pozitívny napriek poklesu počtu zamestnancov?

ZÁVEREČNÝ PROJEKT: Od údajov k prezentovaniu grafu

Úloha 18: Pracujte v rovnakých skupinách ako pri projekte v lekcii 6 (úloha 24). Použite výsledky svojho prieskumu na univerzite. Rozdeľte si v skupine úlohy:

1. Skontrolujte získané údaje a vypočítajte absolútnu a relatívnu početnosť.
2. Vyberte vhodný typ grafu a zdôvodnite svoj výber.
3. Vytvorte graf. Uveďte jeho názov, označenie osí, jednotky, legendu a zdroj údajov.
4. Pripravte komentár s vysvetlením v rozsahu 6 – 8 viet.
5. Uveďte dva hlavné závery a jedno obmedzenie svojho prieskumu.
6. Prezentujte graf ostatným skupinám.
7. Odpovedzte na otázky spolužiakov.

Po prezentácii ostatní študenti z inej skupiny vyhodnotia projekt:

- ✓ Je typ grafu vhodne zvolený?
- ✓ Sú osi, jednotky a legenda jasné?
- ✓ Zodpovedá komentár údajom?
- ✓ Rozlišujú autori medzi údajom a možným vysvetlením?
- ✓ Je uvedený zdroj alebo obmedzenie prieskumu?

Slovná zásoba: Doplňte k slovám v tabuľke preklad do

čiarový graf		rast/nárast
dáta		stagnácia
graf		stĺpcový graf
interval		škatuľový
koláčový graf		tabuľka
krivka		tendencia
legenda		trend
miera		údaj

HOSPODÁRSKY RAST AUTOMOBILIEK

Automobilky Hyundai a Kia počítajú v tomto roku so _____

(1) predaja áut o viac než desatinu. Výrazný _____ (2) očakávajú napriek tomu, že predaj za minulý rok _____ (3).

Podľa agentúry Reuters predali za minulý rok Hyundai a Kia spolu 6,67 milióna vozidiel. Ide o _____ (4) výroby o 3,7 % v _____ (5) s plánom, ktorý si automobilky stanovili na rok 2021. Ich prognóza predpokladala predaj na _____ (6) 6,92 milióna vozidiel. Predaj automobilov v minulom roku značne ovplyvnil _____ (7) počtu infikovaných novým koronavírusom vo svete. V roku 2022 firmy počítali so _____ (8) situácie na trhu a s tým, že predajú spoločne 7,47 milióna áut. Ak sa _____ (9) automobiliek naplnia, bude to znamenať nárast predaja o 12 %.

Úloha 15: Odpovedzte na otázky.

- Prečo automobilky očakávali zvýšenie predaja?
- Aký je rozdiel medzi plánovaným a skutočným počtom predaných vozidiel?

Úloha 16: Na základe grafu si pripravte krátky opis (5 – 8 viet), v ktorom uved'ete, čo graf znázorňuje. Použite odporúčané frázy.

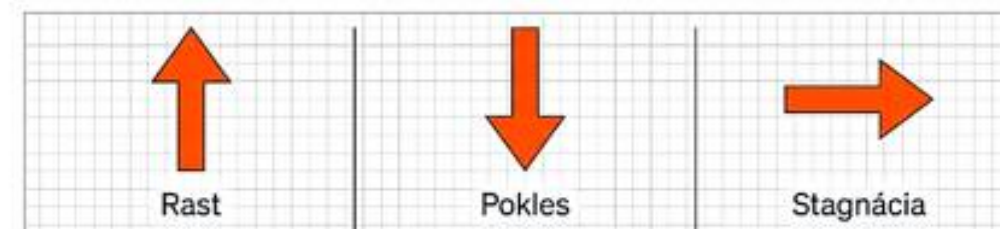
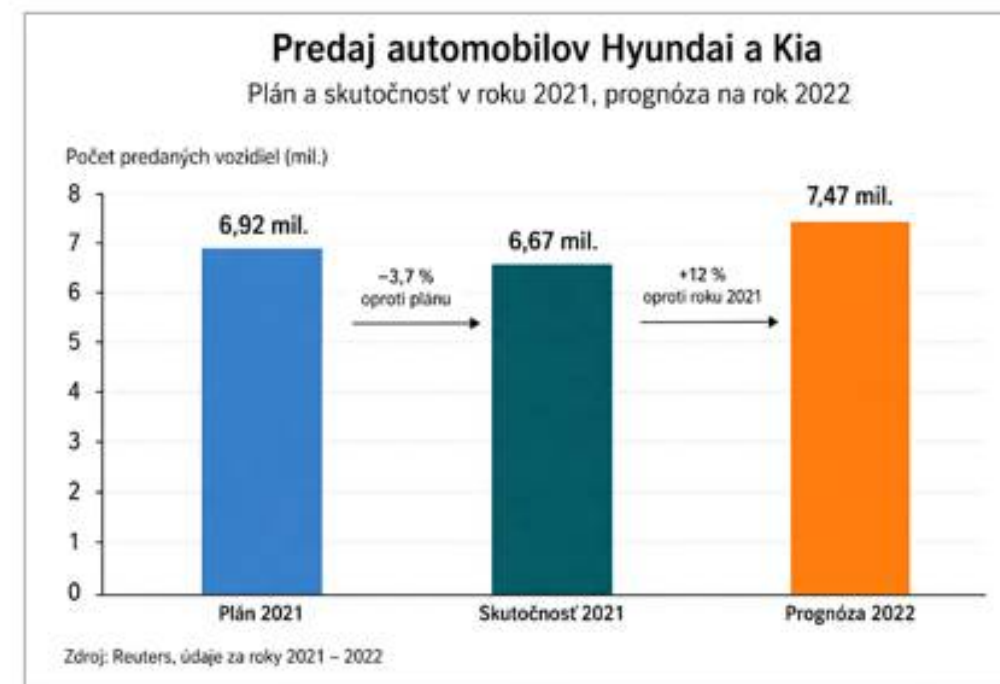

Lexika

predaj – počet – odhad
rast – nárast – zvýšenie
pokles – zníženie – prognóza
stagnácia – konštantný stav

Odporúčané frázy:

- graf ukazuje, že .../graf znázorňuje ...
- krivka rastie/klesá/stúpa/stagnuje
- počet klesá/stúpa/rastie
- zaznamenali sme/zaznamenávame pokles/(ná)rast
- počet sa zvýšil/znížil/počet je vyšší/nížší
- zostáva na rovnakej úrovni/konštantný
- v porovnaní s rokom ... /s obdobím ...
- graf môže naznačovať³⁴ ...
- z údajov vyplýva, že ...
- môže to súvisieť s ...

4. Čo by mal obsahovať graf použitý v záverečnej práci?

- A) farebné rozlíšenie dát použitých v grafe
- B) označenie povinných náležitostí
- C) názov a presné číselné hodnoty

5. Ktorý typ grafu najlepšie zobrazuje rozloženie dát a priemerné hodnoty?

- A) stĺpcový graf
- B) škatuľový graf
- C) koláčový graf

Úloha 3: Podľa významu doplňte do textu správne sloveso v správnom tvare.

prehľadný – údaje – osi – legenda – poukázat – zamerať sa – upozorňovať – interpretácia – čitateľný

Grafy pomáhajú lepšie pochopiť _____ (1) a zjednodušiť ich _____ (2). Pri prezentovaní grafov je dôležité _____ (3) sa na hlavné fakty a _____ (4) na zmeny. Každý graf má príslušné _____ (5), názov, hodnoty a _____ (6). Dobrý graf by mal byť jasný, _____ (7) a dobre _____ (8). Grafy často _____ (9) na dôležité trendy a súvislosti.

Úloha 4: Do tabuľky priradíte sloveso k správnej predložke.

hovoríť – zamerať sa – upozorniť – skladať sa – poukazovať – informovať – vychádzať – súvisieť – sústrediť sa – pozostávať

s	na	z	o

Úloha 5: Doplňte do vety vhodné sloveso so správnou predložkou.

hovoríť + o	zamerať sa + na	upozorniť + na	skladať sa + z	súvisieť + s
poukázat + na	informovať + o	vychádzať + z	sústrediť sa + na	pozostávať + z

1. Pri prezentácii grafu sa má rečník _____ hlavné fakty.

4. Čo by mal obsahovať graf použitý v záverečnej práci?

- A) farebné rozlíšenie dát použitých v grafe
- B) označenie povinných náležitostí
- C) názov a presné číselné hodnoty

5. Ktorý typ grafu najlepšie zobrazuje rozloženie dát a priemerné hodnoty?

- A) stĺpcový graf
- B) škatuľový graf
- C) koláčový graf

Úloha 3: Podľa významu doplňte do textu správne sloveso v správnom tvare.

prehľadný – údaje – osi – legenda – poukázat – zamerať sa – upozorňovať – interpretácia – čitateľný

Grafy pomáhajú lepšie pochopiť _____ (1) a zjednodušiť ich _____ (2). Pri prezentovaní grafov je dôležité _____ (3) sa na hlavné fakty a _____ (4) na zmeny. Každý graf má príslušné _____ (5), názov, hodnoty a _____ (6). Dobrý graf by mal byť jasný, _____ (7) a dobre _____ (8). Grafy často _____ (9) na dôležité trendy a súvislosti.

Úloha 4: Do tabuľky priradiť sloveso k správnej predložke.

hovoríť – zamerať sa – upozorniť – skladať sa – poukazovať – informovať – vychádzať – súvisieť – sústrediť sa – pozostávať

s	na	z	o

Úloha 5: Doplňte do vety vhodné sloveso so správnou predložkou.

hovoríť + o	zamerať sa + na	upozorniť + na	skladať sa + z	súvisieť + s
poukázat + na	informovať + o	vychádzať + z	sústrediť sa + na	pozostávať + z

1. Pri prezentácii grafu sa má rečník _____ hlavné fakty.

Štatistické výsledky musia byť interpretované s **ohľadom na cieľ** a publikum. Inak budú údaje chápané v **súvislosti** s ekonomickými trendmi a inak údaje v súvislosti s demografickým vývojom. Konečná úprava grafu je dôležitá a **závisí od účelu**, na ktorý je vytvorený. Graf by mal spĺňať niekoľko základných kritérií. Mal by byť najmä: **jasný, výstižný, prehľadný, zrozumiteľný a dobre čitateľný**.

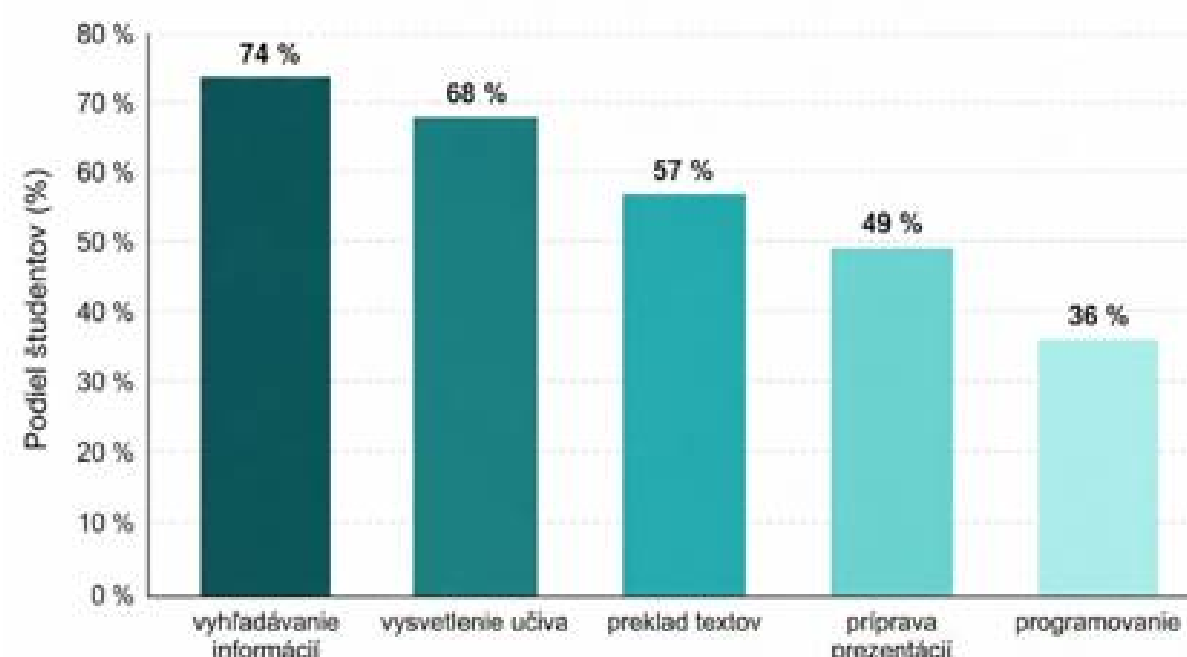
Druhy grafov

Rozlišujeme niekoľko druhov grafov, pričom každý z nich je vhodný na zachytenie rôznych typov údajov a situácií. V nasledujúcej časti si popíšeme najčastejšie používané grafy. Štandardne používame:

- **stĺpcový/pruhový graf,**
- **koláčový/prstencový graf,**
- **škatuľový graf/boxplot³²,**
- **čiarový graf.**

Na čo študenti používajú nástroje umelej inteligencie?

Modelový prieskum medzi 120 študentmi; možnosť označiť viac odpovedí

Graf 1: Na čo študenti používajú nástroje umelej inteligencie? (Zdroj: vlastné spracovanie)

Stĺpcový alebo pruhový graf

Stĺpcový alebo pruhový graf prehľadne znázorňuje zmeny údajov. Porovnáva dáta v čase alebo porovnáva mieru zastúpenia jednotlivých zložiek. Základný rozdiel medzi stĺpcovým alebo pruhovým grafom spočíva v orientácii stĺpcov a v spôsobe znázornenia hodnôt. Stĺpcový graf zobrazuje hodnoty vertikálne (zvisle), pruhový horizontálne (vodorovne).

Koláčový a prstencový graf

Koláčový a prstencový graf znázorňujú zloženie daného javu a používame ich najmä vtedy, keď chceme znázorniť časti jedného celku. Umožňujú prehľadne vidieť napr. percentuálny podiel jednotlivých častí

Úloha 1: Diskutujte v skupinách o nasledujúcich otázkach:

1. Kde sa stretávate s grafmi v každodennom živote a pri štúdiu?
2. Aké informácie môžeme z grafu získať rýchlejšie než z textu?
3. Pri ktorých univerzitných predmetoch používate grafy?

Grafy – ich význam a použitie

V štatistike sa údaje často znázorňujú v grafoch. Grafy sú dôležitým prostriedkom na vizuálne zobrazenie výsledkov štatistického spracovania. Pomáhajú nám **hovoríť o** údajoch, trendoch a zmenách, lepšie pochopiť informácie, dáta³¹ a súvislosti a zjednodušiť ich interpretáciu.

Grafy zachytávajú údaje z rôznych oblastí o rôznych javoch – napr. údaje o počte študentov, o priemerných platoch, o spotrebe energie alebo o návštevnosti webových stránok. Umožňujú rýchle porovnávanie údajov a **poukazujú na** dôležité súvislosti a trendy. Grafy – na rozdiel od tabuliek – nie sú primárne určené na čítanie presných čísel, ale skôr na získanie prehľadu o niektorých údajoch. Grafy a tabuľky sa pritom navzájom dopĺňajú.

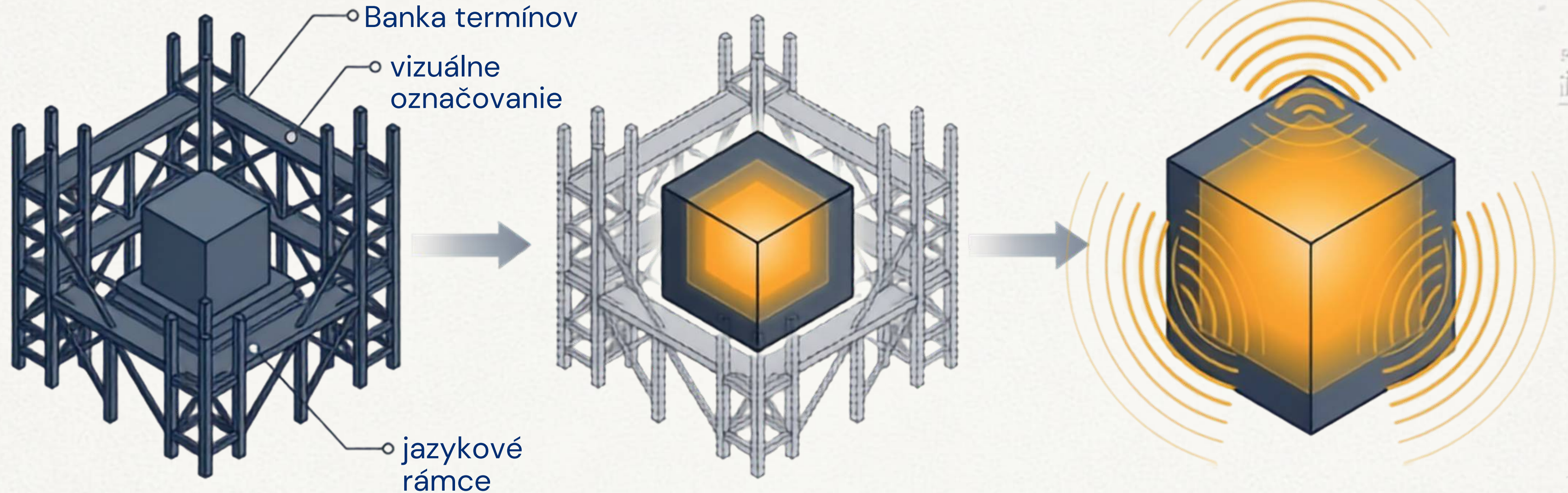
Pri prezentovaní grafov je dôležité **zamerat' sa na** hlavné fakty a **upozorniť na** najvýznamnejšie zmeny. V prezentácii sa často **hovorí o** raste, poklese alebo stabilite údajov. Niekedy sa môže graf **sústrediť na** porovnanie dvoch alebo viacerých skupín údajov.

Každý graf **pozostáva z** viacerých prvkov. Medzi základné prvky patria názov, os/osi, hodnoty a podľa typu grafu aj legenda. Graf sa zároveň **skladá z** častí, ktoré spoločne vytvárajú prehľadný vizuálny celok.

Dôležité je tiež **vychádzať z** presných údajov a **informovať o** ich zdroji údajov. Ak autor vytvoril graf sám, môže uviesť označenie *Zdroj: vlastné spracovanie*. V akademickom prostredí sa kladie dôraz na to, aby prezentujúci **poukazoval na** možné príčiny zmien a spájal ich so širším kontextom výskumu. Každá analýza by mala **súvisieť s** cieľom práce a prostredím, v ktorom bola realizovaná.

Didaktická stratégia: Scaffolding a Fading

Scaffolding:

Dočasná didaktická opora od učiteľa (modelové texty, kontrolné zoznamy).

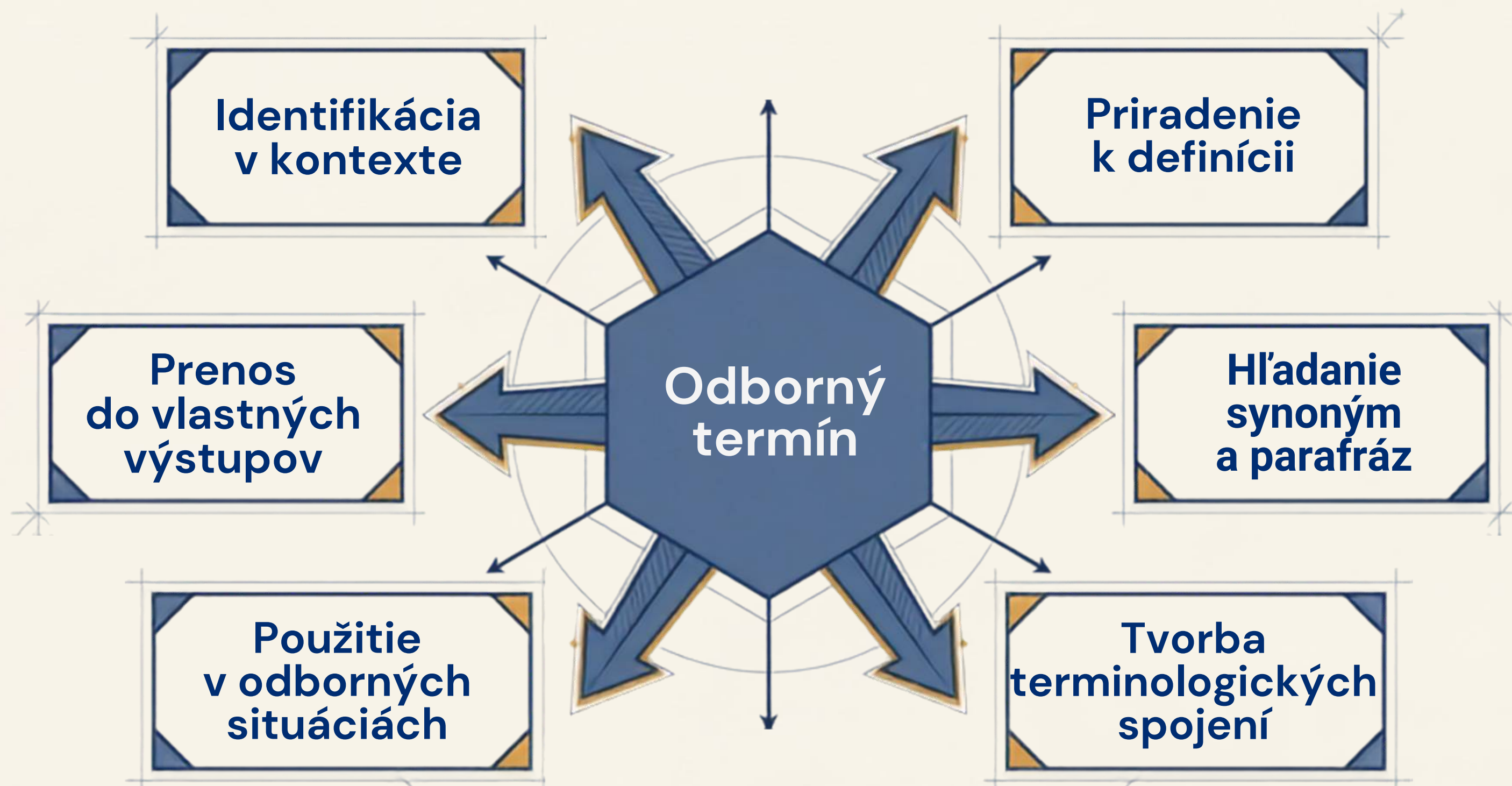
Fading:

Postupná redukcia podpory s rastúcou samostatnosťou študenta.

Zlaté pravidlo:

Podpora má pomôcť zvládnuť náročnú úlohu, ale nesmie nahradiť vlastnú kognitívnu činnosť študenta.

Aktívna banka termínov

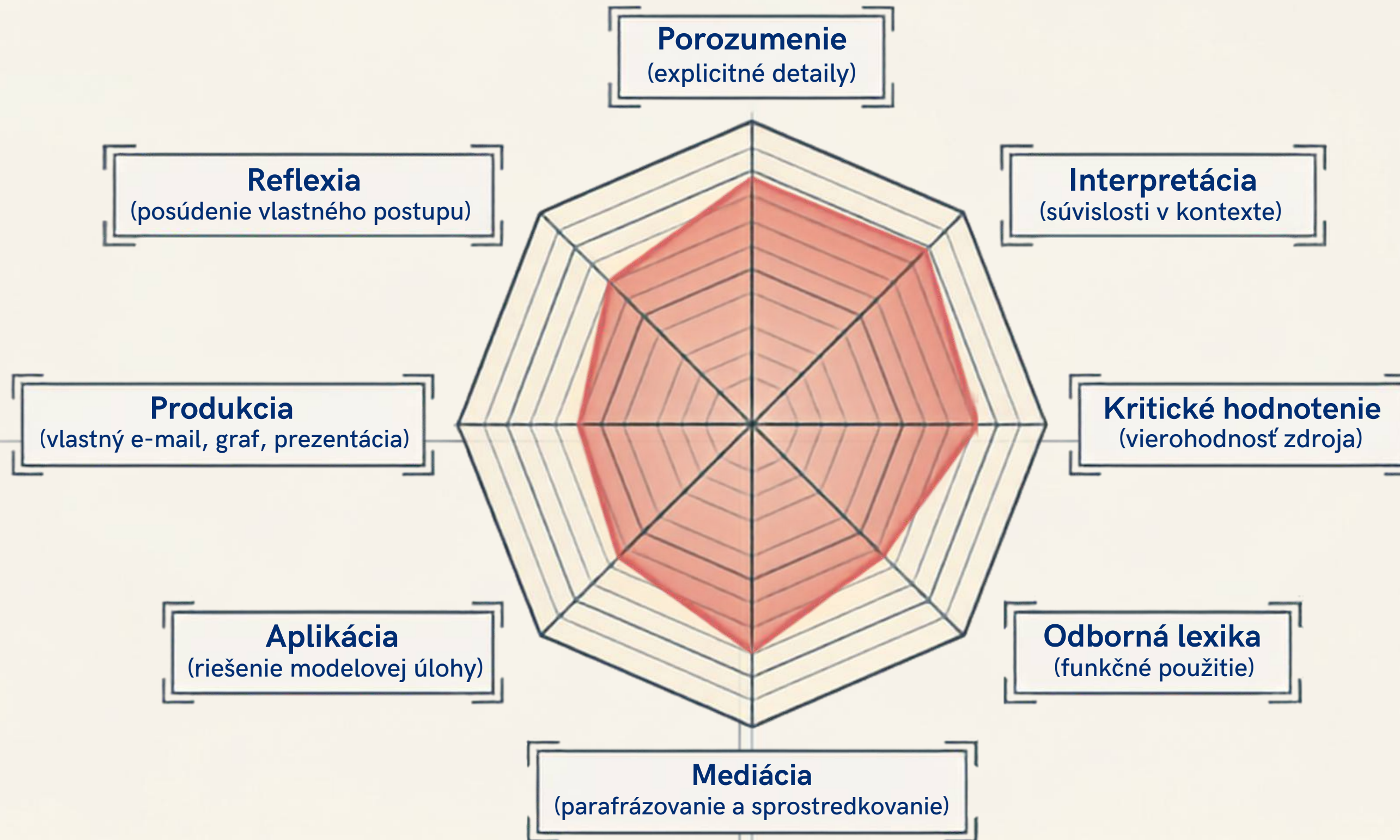

Nejde len o preklad. Banka termínov zabezpečuje prechod od pasívneho čítania k aktivnej odbornej slovnej zásobe.

Od textu ku grafu (Prepojenie SERR)

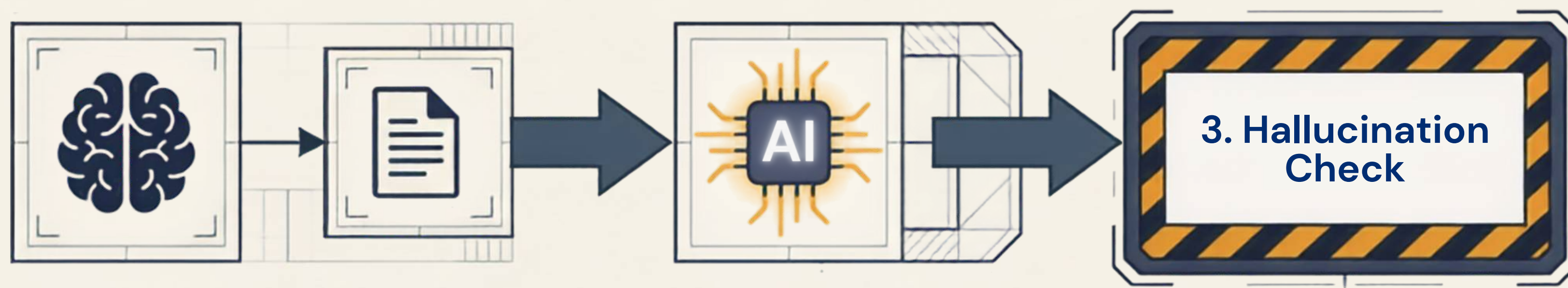
Komplexné hodnotenie (Beyond Multiple Choice)

Test (B2) overuje jazykový výkon. Autentická úloha ukazuje, či študent vie informáciu reálne použiť.

Technológia a AI: Zlaté pravidlo protokolu

Najprv študent, potom AI.

1. Prvotné kognitívne úsilie
(Študent sám číta,
sumarizuje)

**2. Porovnanie výstupov
pre rozvoj metakognície**
(odhaľovanie medzier)

Každý výstup AI podlieha
kontrole faktickej
správnosti voči
pôvodnému odbornému
textu (pozor na vymyslené
informácie a skreslenia).

Profil moderného univerzitného čitateľa

**Univerzitne gramotný študent nie je iba príjemcom informácií.
Odborný text nie je cieľ, ale architektonický základ pre vlastné myslenie a komunikáciu.**

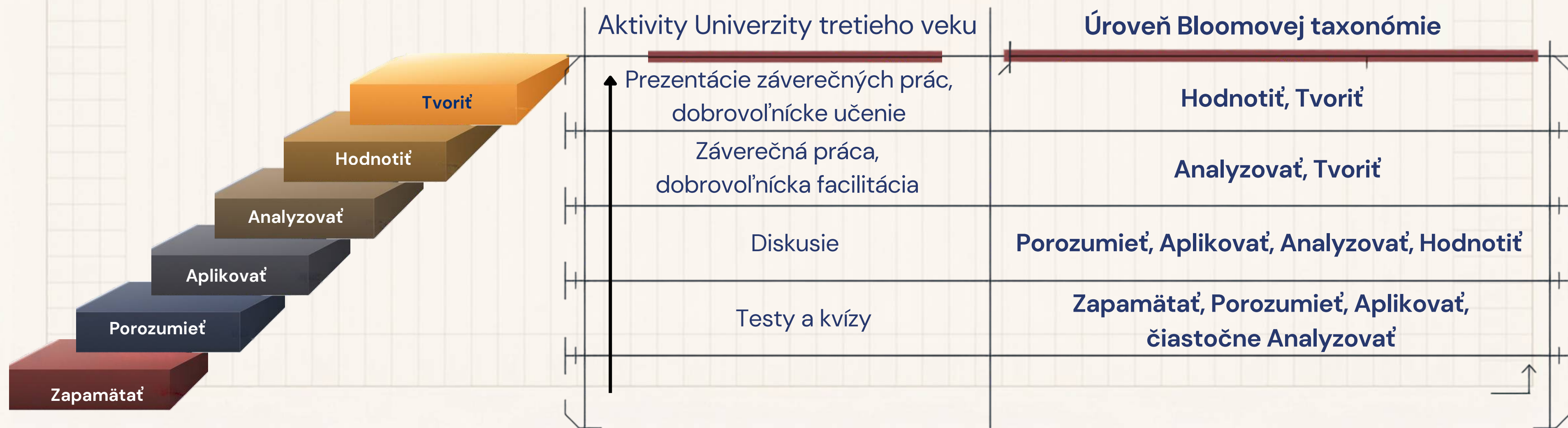
Čitateľská gramotnosť a starší učiaci sa

Rovnaký prístup .....

Starší učiaci sa nie je iba príjemcom informácií.

Odborný text nie je cieľ, **ale architektonický základ pre kritické myslenie, komunikáciu a mediálnu gramotnosť.**

Ale iný pohľad na učenie ... nepomenovávam, že posilňujeme čitateľskú gramotnosť **a veľmi dôležitý je dôraz na ....** overenie zdrojov, ich relevantnosť, odborný profil a výstupy autora zdroja.

Ďakujeme za pozornosť

---

ucv.uniza.sk
ucv@uniza.sk